

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังจะพัฒนาไปเป็นประเทศอุตสาหกรรม ทั้งอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมเบา ตลอดจนอุตสาหกรรมการเกษตร แต่ในขณะที่เรากำลังพัฒนาอย่างเร่งรีบนั้น กลับปรากฏว่า สิ่งหนึ่งที่เราไม่ค่อยได้ คิด หรือ ทำให้เป็นจริงเป็นจังในทุกระดับคือ เรื่องของความปลอดภัย ซึ่งทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นบ่อยครั้ง ดังปรากฏให้เห็นเป็นข่าวอยู่เสมอ ๆ (สุชาญ โกสิน, 2544, หน้า 104) และสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดอันตรายจากการทำงานนั้นส่วนใหญ่ เกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจในการใช้เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ในการทำงานของ ลูกจ้าง และที่สำคัญเกิดจากความผิดพลาดของระบบการจัดการความปลอดภัยที่ทำให้ลูกจ้างต้องอยู่ในสภาวะที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตราย (อนุชน วรินทร์เสถียร, 2544, หน้า 1)

เนื่องจากในปัจจุบันงานอุตสาหกรรมทุกประเภทล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยเครื่องจักรและเครื่องมือ รวมทั้งเครื่องทุ่นแรงที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเป็นจำนวนมาก แต่ในขณะที่เดียวกันก็พบ อุบัติเหตุที่เกิดจากการทำงาน อันเนื่องมาจากเครื่องจักรและเครื่องมือ เหล่านี้อยู่เป็นประจำ จนในบางครั้งทำให้พนักงานเกิดความสูญเสียหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการบาดเจ็บเล็กน้อย หรือการบาดเจ็บจนต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ซึ่งอาจได้รับความพิการ หรือถึงแก่ชีวิตได้ (พชณี สุวรรณศรี, ถิรพงษ์ ถิรมนัส, 2542, หน้า 6) อย่างไรก็ตาม ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจาก อุบัติเหตุในโรงงานอุตสาหกรรมนั้น แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ความสูญเสียทางตรงและความสูญเสียทางอ้อม ความสูญเสียทางตรง ซึ่งหมายถึง จำนวนเงินที่ต้องจ่ายไปอันเกี่ยวเนื่องกับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บโดยตรงจากการเกิดอุบัติเหตุ เช่น ค่ารักษาพยาบาล, เงินทดแทน, ค่าทำขวัญ, ค่าทำศพ, ค่าประกันชีวิต และความสูญเสียทางอ้อม หมายถึง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายทางตรง สำหรับการเกิดอุบัติเหตุแต่ละครั้ง เช่น สูญเสียเวลาทำงาน, ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์, ผลผลิต ลดลง, พนักงานเสียขวัญกำลังใจ, เสียชื่อเสียงและภาพพจน์ของบริษัท เป็นต้น (วิจुरย์ สิมะโชคดี และวีรพงษ์ เกลิมจิระรัตน์, 2540, หน้า 16-17) และ เฮนริช (Heinrich, 1959 อ้างอิงใน วิจुरย์ สิมะโชคดี และวีรพงษ์ เกลิมจิระรัตน์, 2540, หน้า 20) ได้ศึกษาถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิด

เกิดอุบัติเหตุอย่างจริงจังในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในปี ค.ศ. 1920 และได้สรุปสาเหตุของอุบัติเหตุที่สำคัญมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ ได้แก่ 1.) สาเหตุที่เกิดจากคน มีจำนวนที่สูงที่สุดคือ 88% ของการเกิดอุบัติเหตุทุกครั้ง เช่น การทำงานไม่ถูกต้อง ความพลั้งเผลอ ความประมาท มีนิสัยชอบเสี่ยงในการทำงาน เป็นต้น 2.) สาเหตุที่เกิดจากความผิดพลาดของเครื่องจักร มีจำนวนเพียง 10% ของการเกิดอุบัติเหตุทุกครั้ง เช่น ส่วนที่เป็นอันตรายของเครื่องจักรไม่มีเครื่องป้องกัน เครื่องจักร เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ชำรุดบกพร่อง สภาพแวดล้อมการทำงานไม่ปลอดภัย เป็นต้น และ 3.) สาเหตุที่เกิดจากโชคชะตา มีจำนวนเพียง 2% เป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาตินอกเหนือการควบคุมได้ เช่น พายุ น้ำท่วม ไฟป่า เป็นต้น และนอกจากนี้แล้ว จากผลการศึกษาวิจัยของเฮนริช (Heinrich, 1920 อ้างอิงใน วิฑูรย์ สิมะโชคดี และวีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, 2540, หน้า 20-21) ได้ตีพิมพ์หนังสือเรื่อง การป้องกันอุบัติเหตุในโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial Accident Prevention) ปี ค.ศ. 1931 ซึ่งเป็นการปฏิบัติแนวความคิดเดิมเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุหรือเสริมสร้างความปลอดภัยในโรงงาน โดยได้สรุปสาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุไว้ 2 ประการ คือ การกระทำที่ไม่ปลอดภัย เป็นสาเหตุใหญ่ที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ คิดเป็นร้อยละ 85 ของการเกิดอุบัติเหตุทั้งหมด โดยมาจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของคนงาน ได้แก่ ใช้เครื่องมือไม่ถูกวิธี ท่าทางในการปฏิบัติงาน อันตราย ไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ประมาท มกง่าย หรือ ใจเผลอฝืนระเบียบ เป็นต้น และสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัยเป็นสาเหตุรอง คิดเป็นร้อยละ 15 ได้แก่ เครื่องมือ อุปกรณ์ ชำรุดเสียหาย แสงสว่างไม่เพียงพอ การระบายอากาศไม่ดีพอ เป็นต้น และกิลเมอร์ (Gilmer, 1971, p. 31) ก็ได้กล่าวถึงสาเหตุทั่ว ๆ ไปของการประสบอันตรายจากการทำงาน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 สาเหตุ คือ 1.) สาเหตุโดยตรงที่ทำให้ประสบอันตราย ได้แก่ การกระทำที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดจากตัวของคนงานที่ชอบปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่ไม่ปลอดภัย เช่น ไม่ปฏิบัติตามกฎความปลอดภัย หรือไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตราย และสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย เป็นสภาพการทำงานหรือสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตราย เช่น เครื่องจักร ไม่มีเครื่องป้องกันอันตราย อากาศในสถานที่ทำงานเป็นอันตราย มีฝุ่นหรือสารเคมีที่เป็นพิษ และ 2.) สาเหตุสนับสนุนที่ทำให้ประสบอันตราย ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวกับงาน เช่น ประมาท ขาดความรู้ ขาดจิตสำนึก มีทัศนคติที่ไม่ดี และเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารหรือการจัดการ เช่น ขาดการสอน การอบรม หรือ การให้ความรู้ด้านความปลอดภัย

อุบัติเหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความสูญเสียอย่างมากมาย โดยจะเห็นได้ชัดจากสถิติการประสบอันตรายและเจ็บป่วยจากการทำงานของสำนักงานกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534-2543 พบว่า จำนวนผู้ประสบอันตรายจากการทำงานทั่วประเทศ โดยประเภทความร้ายแรงมีทั้งการ

หยุดงานไม่เกิน 3 วัน หยุดงานเกิน 3 วัน สูญเสียอวัยวะบางส่วน ทพฺพลภาพ และตาย ซึ่งผลของอุบัติเหตุดังกล่าว มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จากจำนวน 102,273 ราย ในปี พ.ศ. 2534 สูงขึ้นเป็นจำนวน 245,616 ราย ในปีพ.ศ. 2539 แต่ในช่วงระยะ 2-3 ปีหลัง มีแนวโน้มลดลงจากจำนวน 230,376 ราย ในปี พ.ศ. 2540 ลดลงเป็นจำนวน 171,997 ราย ในปี พ.ศ. 2542 แต่ในปี พ.ศ. 2543 ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 179,556 ราย นั่นก็หมายความว่าโอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุเพิ่มสูงขึ้นก็ยังมีอยู่ ถึงแม้ว่าในประเทศไทยจะมีการรณรงค์ในเรื่องความปลอดภัยมาโดยตลอด แต่เพราะเหตุใดอัตราการประสบอันตรายของแรงงานจึงยังคงสูงอยู่ และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี แม้ว่าจะลดลงมาบ้างในช่วง 2-3 ปีหลัง แต่ก็ยังมีจำนวนสูงกว่าในอดีตมาก (สมาคมส่งเสริมความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน (ประเทศไทย), 2544, หน้า 20)

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าอุบัติเหตุส่วนใหญ่เกิดจากคน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นเสียก่อน เพราะถ้าคน ๆ หนึ่งพยายามทุกอย่างเพื่อความปลอดภัย แต่อีกคนหนึ่งไม่มีจิตสำนึก ทำอะไรด้วยความประมาทเสมอ ก็อาจจะเป็นผู้สร้างอุบัติเหตุหรืออุบัติเหตุให้เกิดขึ้นกับตัวเองและผู้อื่นได้โดยง่าย ก่อนอื่นต้องนึกอยู่เสมอว่า การป้องกันอุบัติเหตุจะต้องทำในทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นงานเล็กหรืองานใหญ่ และไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐบาลหรือภาคเอกชนและโดยวิธีการถูกต้อง การป้องกันอุบัติเหตุเป็นกิจกรรมอันยิ่งใหญ่ของมวลมนุษย เพราะเป็นการช่วยมนุษย์ให้พ้นภัย และช่วยให้อนุชนไม่ต้องไปนอนอยู่โรงพยาบาลหรือเข้าไปอยู่ในโรงศพ การป้องกันอุบัติเหตุต้องการความร่วมมือจากทุก ๆ คน ทั้งฝ่ายบริหาร ผู้บังคับบัญชา (หัวหน้างาน) และตัวของพนักงาน และประชาชนทุกคน (สุชาญ โกศิน, 2544, หน้า 104-105) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) จึงเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้กรอบทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะปานกลางที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาว และมีการดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ในด้านแนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบบริหารจัดการ ภายในที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกระดับ อันจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางได้อย่างแท้จริง (ราชกิจจานุเบกษา, 2544, หน้า 4) ซึ่งในสังคมไทยที่ทุกคนปรารถนาที่จะเห็นนั้นสอดคล้องกับลักษณะของการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน การที่จะทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมายนั้น ได้มีการกำหนดกระบวนการหรือนโยบายในการวางแผนพัฒนาประเทศใหม่โดยเน้น “คน” เป็นศูนย์กลางหรือเป็นจุดหมายหลักในการพัฒนาซึ่งการเน้นคนเป็นศูนย์กลางหลักในการพัฒนานั้นหมายความว่า การให้คนในสังคมได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของตนเองมีอยู่โดยเน้นศักดิ์ศรีของความเป็นคนและ เน้นจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปรับเปลี่ยนวิถีคิดของคนไทยจากการคิดแบบแยกส่วนมาเป็นการ

คิดแบบบูรณาการ นอกจากนี้ยังได้เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะ ทางเศรษฐกิจให้ชุมชนเข้มแข็ง ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์หนึ่งที่จะให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย คือ การเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรม ที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชาวบ้านและเศรษฐกิจชุมชน (อารีย์ เชื้อเมืองพาน, 2544, หน้า 56) และมีนักวิชาการหลายท่านมีความเชื่อมั่นว่า การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพใน การทำงานของพนักงาน ทั้งในด้านการเพิ่มผลผลิตให้กับองค์กรรวมทั้งสามารถป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัยในการทำงานให้แก่พนักงานได้ (วิจิตร อวະกุล, 2540, หน้า 10 และชูชัย สมิทธิไกร, 2541, หน้า 5) และด้วยในวงการอุตสาหกรรมจะไม่สามารถทนต่อคนงานที่มีความสะเพร่าและไม่มี ทักษะในการทำงาน เพราะบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ทำให้เกิดอันตรายทั้งต่อตนเองและเพื่อนร่วมงาน นายจ้างจะไม่หวังให้คนงานใหม่มีความสามารถหรือมีทักษะทางเทคโนโลยีสูงสุดเมื่อแรกทำงาน แต่ นายจ้างต้องการคนงานที่แสดงให้เห็นนิสัยที่สามารถทำงานได้อย่างปลอดภัย (พงษ์วุฒิ สิทธิพล และคณะ, 2538, หน้า 5) ซึ่งการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถนั้นยังห่างไกลกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในภาคอุตสาหกรรมอย่างมาก เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตร กรรมเป็นแรงงานที่ยังขาดคุณภาพ กล่าวคือ เป็นแรงงานที่ขาดความรู้ มีการศึกษาน้อย และขาด ประสบการณ์การทำงาน ทำให้ไม่สามารถที่จะเรียนรู้วิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มาพร้อมกับ การขยายตัวของอุตสาหกรรมได้ ซึ่งผลกระทบที่ตามมาก็คือ แรงงานหรือลูกจ้างต่างต้องประสบกับ ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ เจ็บป่วย อันเนื่องมาจากการทำงาน รวมถึงการเกิดโรคจากการ ทำงาน (วีริศ จิรไชยภาส, 2541, หน้า 1)

จากผลงานวิจัยของญูจิต เกิดศิริคุณ (2535) ก็ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านความปลอดภัย ของคนงานก่อนและหลังการการเสริมกิจกรรม 5ส. และการอบรมความปลอดภัยในการทำงานใน สถานประกอบการ ซึ่งพบว่า ผลการดำเนินงาน 5ส. และการอบรมความปลอดภัยในการทำงาน ทำให้พฤติกรรมด้านความปลอดภัยของคนงานเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น อัตราความถี่ของ การเกิดอุบัติเหตุและอัตราความรุนแรงของการเกิดอุบัติเหตุลดลง ส่วนอาเธอร์เลย์ (Atherley, 1977, อ้างอิงใน จิตรา วิมลธำรง, 2538) ได้กล่าวถึงผลงานวิจัยของ เฮลย์และเฮลย์ (Hale and Hale, 1972) ซึ่งได้รวบรวม ผลงานวิจัยไว้ จำนวน 355 เรื่อง ที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุ พบว่าเกือบทั้งหมดเกี่ยวข้องกับ สาเหตุที่เกิดจากความผิดพลาดของมนุษย์ และปัจจัยด้านมนุษย์ทำให้ได้แนวคิดหลักว่า อุบัติเหตุ มีสาเหตุเกิดจากปัจจัยด้านมนุษย์และความผิดพลาดของมนุษย์ ดังนั้นความพยายามที่จะให้เกิด ความปลอดภัยใน การทำงานมากขึ้นจะต้องมุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนงานรวมถึง พฤติกรรมที่ปลอดภัยเพื่อให้เขาสามารถมีการป้องกันที่ดีขึ้น สุพัตรา โทวราภา (2538) ซึ่งก็ได้ทำ การศึกษาเรื่องผลของการจัดกิจกรรมเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีต่อพฤติกรรมความปลอดภัย ในการทำงานของคนงานในโรงงานทอผ้า ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นคนงานแผนกปั่น 25 คน แผนกทอ

25 คน ของโรงงานทอผ้าไทคุราโบ ผลจากการวิจัยพบว่า หลังจากการทดลองจัดกิจกรรมเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานในโรงงานทอผ้า คนงานมีพฤติกรรมดีขึ้น และคนงานมีความรู้และเจตคติสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้วยเหตุนี้อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเกิดจากการกระทำผิดพลาดของคน สามารถแก้ไขได้ วิธีที่จะทำให้พนักงานมีความปลอดภัยในการทำงานมากยิ่งขึ้น วิธีการหนึ่งที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา คือ โปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองของ อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) ซึ่งกล่าวไว้ว่าความสามารถของตนเองเป็นความเชื่อของบุคคลว่าตนมีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้สำเร็จหรือไม่ หากบุคคลมีความคาดหวัง ในความสามารถของเขาในการกระทำพฤติกรรมสูง ก็เป็นตัวบ่งชี้ให้บุคคลมีความพยายาม หรือกระตือรือร้นที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นให้สำเร็จมากขึ้น และอีกวิธีการหนึ่งคือ กิจกรรมเคลายที (KYT มาจากภาษาญี่ปุ่นว่า Kiken Yochi Training) เป็นการวิเคราะห์หรือคาดการณ์ว่าจะมีอันตรายใด ๆ ที่แอบแฝงอยู่ในงานที่ปฏิบัติ เป็นวิธีการป้องกันการปฏิบัติงานผิดพลาดของมนุษย์ ซึ่งเป็นกิจกรรมเพื่อความปลอดภัยที่ทุกคนจะต้องเข้าร่วม เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสฝึกฝนและเพิ่มขีดความสามารถในการระมัดระวังและเข้าใจถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้น โดยเป็นการฝึกอบรมให้มีความสามารถในการระวังอุบัติเหตุเพื่อช่วยลดอันตราย ความเสียหาย หรืออากรบาดเจ็บที่อาจจะเกิดขึ้น ในระหว่างการปฏิบัติงาน (ชลลดา หลวงพิทักษ์ และไพโรจน์ หลวงพิทักษ์, 2542, หน้า 179)

เนื่องจากยังไม่มีผู้วิจัยท่านใด ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเองและกิจกรรมเคลายทีต่อพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงาน ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานทางด้านความปลอดภัยในการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ได้เห็นความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเองและกิจกรรมเคลายทีต่อพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานผลิต เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาความรู้ ความสามารถ และการคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่ามีอันตรายอะไรบ้างที่แอบแฝงอยู่จากการปฏิบัติงานของพนักงาน และหามาตรการป้องกันได้อย่างถูกต้อง

### จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเองและกิจกรรมเคลายทีต่อพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานผลิต บริษัทใดกิน อินดัสทรีส์ (ประเทศไทย) จำกัด

## สมมติฐานของการวิจัย

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลอง
2. พนักงานที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเองและพนักงานที่ได้รับการฝึกกิจกรรมเครือข่ายที่มีพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงานระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
3. พนักงานที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเองและพนักงานที่ได้รับการฝึกกิจกรรมเครือข่ายที่มีพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงานระยะติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุม
4. พนักงานที่ได้รับ โปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเองมีพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงานระยะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
5. พนักงานที่ได้รับ โปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเองมีพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงานระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลอง
6. พนักงานที่ได้รับ โปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเองมีพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงานระยะติดตามผลและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน
7. พนักงานที่ได้รับการฝึกกิจกรรมเครือข่ายที่มีพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงานระยะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
8. พนักงานที่ได้รับการฝึกกิจกรรมเครือข่ายที่มีพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงานระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลอง
9. พนักงานที่ได้รับการฝึกกิจกรรมเครือข่ายที่มีพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงานระยะติดตามผลและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน
10. พนักงานที่ได้รับ โปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเองและพนักงานที่ได้รับการฝึกกิจกรรมเครือข่ายที่มีพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงานระยะหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน
11. พนักงานที่ได้รับ โปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเองและพนักงานที่ได้รับการฝึกกิจกรรมเครือข่ายที่มีพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงานระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

## ความสำคัญของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร หัวหน้างาน ในสายการผลิต และเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ในการนำโปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเองและกิจกรรม เควายที่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดความตระหนักถึงความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานผลิต และให้พนักงานมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านความปลอดภัย โดยนำความรู้ไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเอง และส่วนรวม ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความปลอดภัยสูงสุด

## ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร เป็นพนักงานผลิต แผนกแผ่นโลหะและสี ส่วนเครื่องปรับอากาศในที่พักอาศัยและคอมเพรสเซอร์บริษัท ไคกินอินดัสทรีส์ (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน 182 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นพนักงานผลิต แผนกแผ่นโลหะและสี ส่วนเครื่องปรับอากาศในที่พักอาศัยและคอมเพรสเซอร์ บริษัท ไคกินอินดัสทรีส์ (ประเทศไทย) จำกัด อายุเฉลี่ย 22 ปี จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาจากการสังเกตพฤติกรรมการไม่ปฏิบัติตามความปลอดภัยในการทำงาน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย โดยแบ่งออกเป็น กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
  - 3.1 ตัวแปรอิสระ คือ
    - 3.1.1 วิธีการพัฒนาเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติตามความปลอดภัยในการทำงาน แบ่งออกเป็น 3 วิธี ได้แก่
      - 3.1.1.1 โปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเอง
      - 3.1.1.2 กิจกรรมเควายที่
      - 3.1.1.3 วิธีปกติ
    - 3.1.2 ระยะเวลาในการทดลอง แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่
      - 3.1.2.1 ระยะก่อนการทดลอง
      - 3.1.2.2 ระยะหลังการทดลอง
      - 3.1.2.3 ระยะติดตามผล
  - 3.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการปฏิบัติตามความปลอดภัยในการทำงาน

## นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสามารถของตนเอง หมายถึง การปฏิบัติงานใด ๆ ด้วยตนเองที่ก่อให้เกิดความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน

2. โปรแกรมพัฒนาความสามารถของตนเอง หมายถึง ชุดของกิจกรรมเพื่อการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง ทำให้เกิดการพัฒนางานในการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองของเบนคูรา มีแนวทางอยู่ 4 วิธี ได้แก่

2.1 ความสำเร็จจากการกระทำด้วยตนเอง เช่น ความพยายาม ประสบการณ์โดยตรง การใช้วิธีการทำงานที่เหมาะสม เป็นต้น

2.2 การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่นประสบความสำเร็จหรือการใช้ตัวแบบ ได้แก่

2.2.1 ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง เช่น การสังเกต การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง

2.2.2 ตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น วิชวล วัสดุทัศน โทรทัศน์ การ์ตูน สไลด์ หนังสือ หรือสื่อภาพ เป็นต้น

2.3 การชักจูงด้วยคำพูด เช่น การแนะนำ การกระตุ้นชักชวน การชี้แนะ และการอธิบาย

2.4 การกระตุ้นเร้าทางอารมณ์ เช่น การทำกิจกรรมโดยเปลี่ยนอารมณ์ทางลบให้เป็นอารมณ์ทางบวก ใช้อารมณ์ทางบวกกระตุ้นการรับรู้ในความสามารถ

3. เควยที (KYT) หมายถึง คิเคน (Kiken) คือ อันตราย, โยชิ (Yochi) คือ การหยั่งรู้หรือการคาดการณ์ และเทรนนิ่ง (Training) คือ การฝึกอบรม

4. กิจกรรมเควยที หมายถึง กิจกรรมการร่วมกันฝึกการหยั่งรู้อันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยใช้วิธีการฝึกเกี่ยวกับการพยากรณ์อันตรายหรือปลอดภัยด้วยเควยที ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 ตรวจสอบสถานการณ์ปัจจุบัน หรืออันตรายที่แอบแฝง

4.2 ค้นหาสาเหตุ ซึ่งก่อให้เกิดอันตราย

4.3 หามาตรการแก้ไข วิธีการที่ปลอดภัย

4.4 กำหนดเป้าหมาย โดยย้ำสิ่งที่จะทำให้เกิดความปลอดภัย

5. วิธีปกติ หมายถึง วิธีการที่บริษัทไดกิ้นอินดัสทรีส์ (ประเทศไทย) จำกัด ใช้แนะนำพนักงานในการปฏิบัติงานตามปกติ



6. พุทธกรรมการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง พุทธกรรมการปฏิบัติงานที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายถึงขั้นบาดเจ็บ สูญเสียอวัยวะ พิการ หรือตาย สภาพการณ์นี้เกิดจากการที่บุคลากรปฏิบัติตามกฎความปลอดภัย คือ ปฏิบัติตามขั้นตอนวิธีการทำงาน, สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล, ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับงาน, ห้ามหยอกล้อเล่นกันในระหว่างปฏิบัติงาน และหลีกเลี่ยงการทำงานในสภาพที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ ไม่มีเครื่องป้องกันอันตรายกับตัวเครื่องจักร, ทำงานในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น เสียงดังเกินไป แสงสว่าง ไม่เพียงพอ มีฝุ่นละออง กลิ่นไอพิษของสารเคมี, สภาพเครื่องมืออุปกรณ์ชำรุดบกพร่อง, จัดเก็บ ชิ้นส่วนวัสดุ หรือสิ่งของไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นต้น

7. พนักงานผลิต หมายถึง พนักงานระดับปฏิบัติการที่ทำหน้าที่ผลิตชิ้นส่วนและประกอบผลิตภัณฑ์ ส่วนเครื่องปรับอากาศในที่พักอาศัยและคอมเพรสเซอร์ บริษัท ไดกิ้น อินดัสทรีส์ (ประเทศไทย) จำกัด